

sőbb vezettük be/, s nehézségekkel, hibákkal még most is találkozunk, de tény, hogy a módszer bevált, célunkat elértük vele, mert műszaki dolgozóink egyre jobban érdeklődnek a szakirodalom után, aminek a módszer bevezetése óta eltelt kb. háromnegyed évben jelentkezett is már a termelésben kimutatható forint értéke.

Sipos Csaba

- x - x - x -

A KÖZPONTI CIMJEGYZÉKEK NÉHÁNY KÉRDÉSE

A KGM KÖNYVTÁRI HÁLÓZATÁBAN.

A könyvtári hálózati alközpontok egyik fontos feladata - a hálózati elv értelmében és az érvényben lévő utasítások szerint -, hogy összeállítsák a vállalatok által beszerzett külföldi szakfolyóiratok és szakkönyvek központi címjegyzékét.

A kohó- és gépipari vonatkozású műszaki irodalom nagymértékű növekedése s a kölcsönzésen és kölcsönösségen alapuló könyvtári élet egyaránt megkívánja, hogy a vállalati könyvtárak állományáról központi helyen összefoglaló nyilvántartás legyen. Feltétlenül szükséges ez a következő okokból:

1. A KC segédeszköz a könyvtáros számára, amelyet irányítúként igénybevesz a keresett folyóirat vagy mű lelőhelyének felkutatásához.
2. A KC információs forrás az irodalomkutató s az érdeklődő szakember részére, mert lehetővé teszi a tudakozódást a szükséges irodalmi adatok iránt.
3. A KC fontos támpontja a devizaigényes rendelések elbírálásának, általa ésszerűbb devizagazdálkodás alakítható ki.
4. A KC kiegészítő /speciális/ katalógus a hálózati központ irányító tevékenységéhez.

1958 nyarán, majd 1959 januárjában az alközpont körlevelet küldött a műszaki könyvtárosoknak azért, hogy külföl-

di folyóiratállományuk cédulajegyzékét /1958-csal bezárólag/ juttassák el részünkre. A beküldés határidejét 1958. április 30-ra állapítottuk meg. Néhány vállalat munkatorlódásra hivatkozva határidő-meghosszabbítást kért és kapott, hogy hiánytalanul teljesíthesse adatszolgáltatási kötelezettségét. Mindennek ellenére ezideig csak a vállalatok 70 %-a küldte el folyóiratállományának adatait. Az elmaradó 30 % között számottevő kutatóintézeti és nagyüzemi könyvtár is van. A bejelentéseikkel elmaradt könyvtárosok figyelmét szeretnénk ezuton is felhívni arra, hogy mulasztással nagymértékben hátráltatják a többi - a közös célt megértő és elősegítő - könyvtáros munkáját, valamint gátolják a hálózati alközpont arra irányuló törekvését, hogy 1960. jan. 1.-től a KGM vállalatok teljes folyóiratállományának központi címjegyzékét használatra, tájékoztatásra kész állapotba rendezze. Ezek a könyvtárosok nem gondolnak arra hogy a teljes központi folyóirat-címjegyzék számukra is komoly előnyöket jelent.

A folyóirat-KC munkájának gyors haladását rendkívül akadályozza az is, hogy sok könyvtáros nem szabványméretű kartonokon, nem az előírt követelményeknek megfelelően szolgáltatja az adatokat. Ezeknek formai egységesítése /átragasztása, átírása szabványméretű kartonra, lelőhely rájegyzése, kiegészítő bejegyzés stb./ igen sok időt vesz igénybe.

A műszaki könyvtáros szellemi termékekkel foglalkozik. Helyesnek találja a termelésben a szabványok kötelező használatát, viszont - s ez igen meglepő - a műszaki könyvtári munkában az egységes, jól bevált szabványokat és módszereket sok könyvtáros nem tartja magára nézve szigorúan megtartandónak. A szabvány maga hosszú fejlődés eredménye, az egységes és következetes eljárásokra való törekvés kifejezője; megengedhetetlen, hogy éppen e központi és közös feladat végrehajtásában ne alkalmazzák. A központi címjegyzékek formailag is, tartalmilag is megkívánják a szabványos követelmények megtartását.

A könyv-KC elkészítését illetően felkértük a könyvtárosokat arra, hogy a régebbi külföldi könyvbeszerzések katalógus kartonjait 1959. dec. 31-ig, az újabb beszerzések címfelvételi lapjait pedig havonként juttassák el az alközpontnak. 1959. okt. 18-ig 38 üzem 5835 db katalóguslapot küldött el hozzánk. A könyv-KC gyorsabb és folyamatosabb elkészítéséhez, /részünkről a beküldött anyag rendezéséhez/ közös erőfeszítésre, közös összefogásra, kialakított közös jó munkára s - ismételten - a szabványok megtartására van

szükség. Minden könyvtárosnak a címfelvételhez az MSZ 3406-50 szabványban előírt 125 x 75 mm nagyságú címfelvételi lapot kell használnia, alkalmazva az MSZ 3424-52 által előírt szabványokat, figyelembe véve az MSZ 3394-51-es szabványt is és végül a kartonokra rányomtatni saját könyvtári bélyegzőjét.

/Az MSZ 3406-50 szabványú címfelvételi lapok beszerezhetők a Könyvtárosok Boltjában, /Bp. VI. Népköztársaság utca 16./, de kaphatók az Állami Könyvterjesztő Vállalat Könyvtárellátó osztályának Idegennyelvű Csoportjánál is /Bp. VI. Révay utca 22./

Az MSZ 3424-52 szabvány nemcsak műszaki könyvtári gyakorlatra készült, ezért a szakkönyvek címfelvételénél figyelembe veendő pontokat a következőkben emeljük ki:

Bevezető utasítások.

5. A címléirási lap adatai.
7. A címléirási szöveg a mű eredeti nyelvén.
8. A címléirásnál alkalmazott jelek.
9. A címléirásnál alkalmazott rövidítések. IX. Melléklet. Rövf. jegyz.
10. Az írásjelek alkalmazása.
11. A betűhűséggel történő címléirás. /Sajtóhibák, nagybetűs cím stb./

Általános szabályok.

- 12.-15. A szerzői rendszavas címléirás.
17. A címléirás több szerző esetén.
- 18.-23. A cím-rendszavas címléirások.
- 24.-28. A cím-tartozékokkal kapcsolatos feltűntetések.
- 29.-32. Impresszum adatok jelölése.
- 33.-34. Terjedelem megjelölési módjai.
- 36.-38. Keretmegjelölés.
- 39.-41. Megjegyzések beiktatása.

Különleges szabályok a rendszőről.

44. Egyéni szerzők feltűntetése.
50. Több szóból álló szerzői nevek leírása.
51. Társzerzői nevek feloldó írásmódja.
52. Cirillbetűs szerzői névátírás.
53. Idegen írók műveinek orosz nyelvű fordítása esetén történő eredeti névírás mód.
- 56.-64. Testületi-szerzői kiadványok címléirási szabályai.
- 65.-67. Tárgyi rendszős címléirás.

Különleges szabályok egyes kiadványtípusokról.

- 68.-77. Többkötetes művek címleírásának módjai.
- 78.-82. Gyűjtemények címleírása.
- 83.-87. Sorozatok címleírási szabályai.
- 88. Részletekben megjelenő művek címleírási módja.
- 89.. Nem folyóiratjellegű időszak kiadványok címleírása.

A fentebb felsorolt szabályok közül főleg az első két részben felsoroltakat kell a könyvtárosnak pontosan megtartania, a többi megtartása könyvtárosi képzettségének mértékétől is függ; milyen katalogizáló gyakorlata van; az alapvető kötelező szabályokon felül hogyan tudja könyvtárosi munkáját még körültekintőbben, a különleges szabályok alapos elsajátításával végezni.

A cirillbetűs címek átírására használatos MSZ 3394-51-es szabványhoz igen jól áttekinthető betűátírási táblázat is tartozik, amelynek használata - hangsúlyozzuk - feltétlenül szükséges. Mind az utóbbi, mind az előbbi szabvány beszerezhető a Szabványboltban, Bp. V. Szt. István tér 4./ A KC-ről összefoglalóul megállapíthatjuk, hogy az irodalomtanulmányozás kettős irányzatát szolgálja.

1. A régebben lerögzített technikai eredményeket ismertető meglévő irodalom áttekinthetőségét, fellelhetőségét biztosítja, hiányosságait feltárja.

2. Az újabb technikai eredményeket ismertető irodalom kereséséhez iránymutató alapot nyújt; a szakirodalmi megrendelésekhez pedig értékelő támpontot ad.

+ + +

Irodalomjegyzék:

1. Györe Pál: Jegyzet a nem függetlenített műszaki könyvtárosok könyvtártechnikai minimumvizsgájához. Kézirat. Bp. 1959. Fővárosi Nyomdaipari Váll. 90 p. /KGM Műszaki Információs és Fordító V. Szakkönyvtára. Kohó és Gépipari Könyvtári Hálózati Alközpont./
2. Műszaki könyvtárosi vizsga tananyaga. Kézirat. Bp. 1958. Országos Műszaki Könyvtár. 81 p. /Az Országos Műszaki Könyvtár Szakoktatási Anyaga./
3. Sallai István - Sebestyén Géza: A könyvtáros kézikönyve. Bp. 1956. Művelt Nép. p 263-266.
4. Sz. Németh Mária: A központi folyóirat címjegyzék kérdései. Bp. 1959. Országos Könyvtárügyi Tanács. 44 p. /Az Országos Könyvtárügyi Tanács Kiadványai 12./
5. Könyvtári és könyvtári vonatkozású szabványok gyűjteménye. Bp. 1954. Tervgazdasági K. 212 p.

Pintér Zsuzsa